

Nr 197.

Av herr **Andersson** i Knäppinge, om uppdelning i två avdelningar av jordbruksavdelningen vid centralanstalten för försöksväsendet på jordbruksområdet.

I en i årets statsverksproposition, rörande ökade anslag till centralanstalten för försöksväsendet på jordbruksområdet, anförd skrivelse till Kungl. Maj:t från styrelsen för samma anstalt av den 4 juli 1912 har nämnda styrelse framhållit såsom motivering för ett enligt dess uppfattning förefintligt behov av anslag till tre nya fasta försöksstationer inom landet, att resultaten av de s. k. lokala fältförsök, vilka sedan tolv år tillbaka utförts på de olika hushållningssällskapens bekostnad hos jordbrukare inom landets skilda delar, först under ledning av en fristående statsunderstödd anstalt, de sista åren under överinseende av den nuvarande centralanstaltens jordbruksavdelning, ej skulle vara av samma värde och betydelse i och för ett allmängiltigt besvarande av vidkommande praktiska jordbruksfrågor som resultat av försök, utförda vid fasta försöksstationer till jämförelsevis fåtalig mängd.

Utgående från denna uppfattning har styrelsen i sin samma nämnda skrivelse ställt i utsikt, att centralanstaltens medverkan vid hushållningssällskapens nyss omtalade lokala fältförsöksverksamhet, som — vilket redan nu må inom parentes sägas — hittills allmänt erkänts vara av mycket stor betydelse för vårt praktiska jordbruk, skulle komma att så småningom upphöra, samt att den tjänsteman vid centralanstalten, som för närvarande har ledningen av denna verksamhet till sitt arbetsfält, nämligen överassistenten vid jordbruksavdelningen, skulle framdeles i stället kunna »påräknas» för skötandet av en blivande fast försöksstation.

Nu har visserligen chefen för jordbruksdepartementet i sitt yttrande i statsverkspropositionen ej ansett sig kunna tillstyrka det av styrelsen

för centralanstalten inför Kungl. Maj:t väckta förslaget om upprättandet av nya fasta försöksstationer, men har för att påvisa möjligheten av en något utvidgad verksamhet vid de redan nu förefintliga fasta försöksgårdarna åberopat centralanstaltens styrelses i dess förberörda skrivelse uttalade mening, att jordbruksavdelningens både överassistent och assistent, vilka nu äro så gott som uteslutande sysselsatta med ledning och kontroll av de lokala fältförsöken, skulle i stället kunna påräknas för den fasta försöksverksamheten.

Från det praktiska jordbrukets synpunkt vore det utan allt tvivel — därom torde åtminstone ute bland praktikens män endast råda en mening — i allra högsta grad att beklaga, om centralanstaltens medverkan vid och överinseende över den lokala fältförsöksverksamheten nu komme att upphöra och därmed denna verksamhet komme att sakna den sammanhållning och planmässighet, som utgöra de absolut nödvändiga förutsättningarna för, att verksamheten i fråga skall kunna i det mycket viktiga hänseendet fylla det ändamål, som avsetts och avses med densamma, att de resultat, som vinnas vid den, skola bliva av största möjliga *allmännyttiga* värde. Med största sannolikhet vore det också för visso att förutse, att, sedan den lokala försöksverksamheten ej längre såsom nu finge mottaga initiativ från centralanstalten och ej vidare stode under dennas överinseende, den i många landsdelar snart nog komme att avmattas för att troligen så småningom alldeles upphöra.

Men ej nog därmed, att den av centralanstaltens styrelse ifrågasatta avvecklingen av anstaltens medverkan vid de lokala fältförsöken och förläggandet av dess jordbruksavdelnings arbetsområde mera uteslutande till ett fåtal fasta försöksstationer skulle vara till stor skada för själva saken. Det kan också med fullaste befogenhet ställas i tvivelsmål, huruvida en dylik »utveckling» av centralanstaltens verksamhet vore förenlig med, vad de för denna anstalt av Kungl. Maj:t fastställda stadgarna föreskriva. Första paragrafen i dessa stadgar har nämligen denna lydelse:

»Centralanstalten för försöksväsendet på jordbruksområdet har till uppgift att genom i olika delar av landet anordnade systematiska försök och genom vetenskapliga undersökningar utreda för lantbruket och dess binärningar viktiga praktiska frågor; att genom *uppvisningar* åskådliggöra vid försöksverksamheten *erhållna resultat*; samt att meddela allmänheten upplysningar i ämnen, som tillhöra anstaltens verksamhetsområde.

För detta ändamål bör anstalten stå i livlig förbindelse ej blott med övriga för lantbruket och dess binärningar verksamma vetenskapliga anstalter, utan även med lantbruksläroverken, rikets hushållningssällskap och lantbrukets praktiska utövare.»

I de här understrukna uttrycken torde kunna läsas bestämda anvisningar om centralanstaltens skyldighet att jämväl, och detta ingalunda i sista rummet, ägna sig åt sådana praktiska försök, som under namn av »lokala fältförsök» för närvarande utföras hos enskilda jordbrukare inom landets olika delar genom samarbete mellan centralanstalten och de skilda hushållningssällskapen.

Utan något närmare ingående på de skäl, som styrelsen för centralanstalten andragit för sin mening, att den lokala fältförsöksverksamheten från allmännyttig synpunkt skulle hava ett underordnat värde, jämförd med en försöksverksamhet vid ett fåtal fasta stationer, må här blott framhållas, att de fel och brister, som för närvarande otvivelaktigt delvis vidlåda våra lokala fältförsök, till allra väsentligaste delen ha sin grund i brister i själva organisationen av samarbetet mellan centralanstalten och hushållningssällskapen, brister som det just i främsta rummet borde tillkomma styrelsen för centralanstalten att söka få avhjälpta.

Det må för övrigt endast i förbigående i detta sammanhang påpekas, att vid verkställandet av odlingsförsök ute på fria fältet aldrig, enligt vad som ligger i sakens natur, fel och störande inflytelser kunna undvikas, vare sig försöken nu kallas »stationära» eller »lokala». Som emellertid dessa fel ju ej gärna kunna inverka på resultaten i samma riktning i ett större antal fall, komma de att så småningom utjämna varandra allt mera, ju flera de försöksresultat bli, som kunna sammanställas. Just däruti, att den lokala fältförsöksverksamheten lämnar en ofantligt mycket större mängd resultat av samtidigt utförda, med varandra parallella försök än försöksverksamheten vid fasta stationer, som ju alltid måste bedrivas i vida mindre omfattning, ligger obestriddigt i och för sig en större möjlighet för den lokala fältförsöksverksamheten att kunna leda till mångsidiga och just *allmängiltiga* slutsatser, än hvad den stationära försöksverksamheten i allmänhet kan äga.

Av detta skäl ej minst, men äfven av många andra orsaker torde det kunna påstås och af ingen med fog bestridas, att den först nämnda försöksverksamheten är av minst lika stor betydelse och nytta för landets praktiska jordbruk som den sist nämnda. Men det torde å andra sidan ej heller kunna bestridas att, för att den lokala försöksverksamheten skall kunna så mycket som möjligt fylla sitt ändamål och bliva till största möjliga gagn, det är nödvändigt, att den står under en gemensam enhetlig ledning.

Den utväg, som synes ligga närmast till hands *dels* att nu förebygga, att centralanstaltens samarbete med hushållningssällskapen för anordnande av lokala fältförsök upphör, *dels* ock för att underlätta en sådan förändring

i organisationen af detta samarbete, att centralanstalten får en önskvärt större makt och befogenhet att enhetligt planlägga dessa försök, är den, att arbetsområdet i fråga vid centralanstalten göres till en särskild avdelning. För lämpligheten av en sådan anordning torde jämväl det förhållandet kunna anses tala, att de lokala fältförsöken här i landet tidigare, d. v. s. före den nuvarande centralanstaltens tillkomst, stodo under ledning av en helt och hållet fristående, endast under kungl. landbruksakademien och en av denna tillsatt styrelse subordinerande anstalt, samt att denna anstalts verksamhet ej, såvitt känt är, gav några giltiga anledningar till klander.

Slutligen må framhållas, att upprättandet vid centralanstalten av en särskild avdelning för lokala fältförsök ej för närvarande behövde medföra något krav på ökat anslag.

På grund av vad nu här anförts får jag hemställa, att Riksdagen måtte fatta beslut om

att den nuvarande jordbruksavdelningen vid centralanstalten för försöksväsendet på jordbruksområdet uppdelas i två avdelningar, en för stationära och en för lokala fältförsök.

Stockholm den 25 januari 1913.

Pehr Aug. Andersson.

Nr 198.

Av herr **von Sneidern**, i anledning av det i statsverkspropositionen upptagna förslaget om inrättande av en täckdikningslånefond.

Den i statsverkspropositionen under utgifter för kapitalökning föreslagna nya täckdikningslånefonden för främjande av täckdikning vid mindre jordbruk torde otvivelaktigt vara av behovet synnerligen påkallad.